

POROČILO

**o predhodnih arheoloških raziskavah
na lokaciji Horjul, parc. št 51/1 k.o. Horjul**

Naročnik

Brigita Lešnjak

Ana Slovša

Ljubljanska cesta 30, 1354 Horjul

Izvajalec

**Arhej d.o.o.
Drožanska 23
8290 Sevnica**

Nosilec naloge

Samo Hvalec, univ. dipl. arheol.

Odgovorni konservator

**Boris Vičič, univ. dipl. arheol.
konservator**

Ljubljana, junij 2009

ARHEJ d.o.o.

POROČILO O PREDHODNIH ARHEOLOŠKIH RAZISKAVAH
na lokaciji Horjul, parc. št. 51/1 k.o. Horjul

27. 7. 2009

Izdelala

Samo Hvalec, univ. dipl. arheol.

Dejan Češarek, abs. arheologije

Ljubljana, julij 2009

KAZALO

UVOD	4
GEOGRAFSKI IN ZGODOVINSKI ORIS OKOLICE OBMOČJA RAZISKAV	5
METODOLOGIJA DELA IN NJEGOV POTEK	7
Opis območja in delovni pogoji	7
Delovni postopki	7
Potek dela	7
OPIS SOND	9
NAJDBE.....	Napaka! Zaznamek ni definiran.
INTERPRETACIJA REZULTATA RAZISKAV	11
SKLEP.....	15
LITERATURA IN VIRI	12
Tabela I	
Priloga 1	

UVOD

Parcela 51/1 k.o. Horjul, na kateri je predvidena izgradnja stanovanjskega objekta, leži znotraj območja enote kulturne dediščine, ki je v Registru nepremične kulturne dediščine vpisana kot **Horjul –Arheološko najdišče Vovčne – Sv. Marjeta** (EŠD 1354), ki je opredeljeno kot rimska doba in prazgodovina in varovano z varstvenim režimom za arheološko dediščino.

V skladu s kulturnovarstvenimi pogoji, ki jih je investitorkama Brigiti Lešnjak in Ani Slovša izdal Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije (št. 243/2009-MP), je za predvideni poseg potrebno izvesti predhodne arheološke raziskave.

Izvedbo predhodnih arheoloških raziskav oz. arheoloških terenskih površinskih in podpovršinskih pregledov sta investitorja naročila pri podjetju Arhej d.o.o. na podlagi *Ponudbe za izvedbo predhodnih arheoloških raziskav na lokaciji Horjul, parc. št. 51/1 k.o. Horjul* (št. 027/2009).

Raziskavo je odobrilo MK RS s kulturnovarstvenim soglasjem za raziskavo in odstranitev arheološke dediščine št. 62240-207/2009/2.

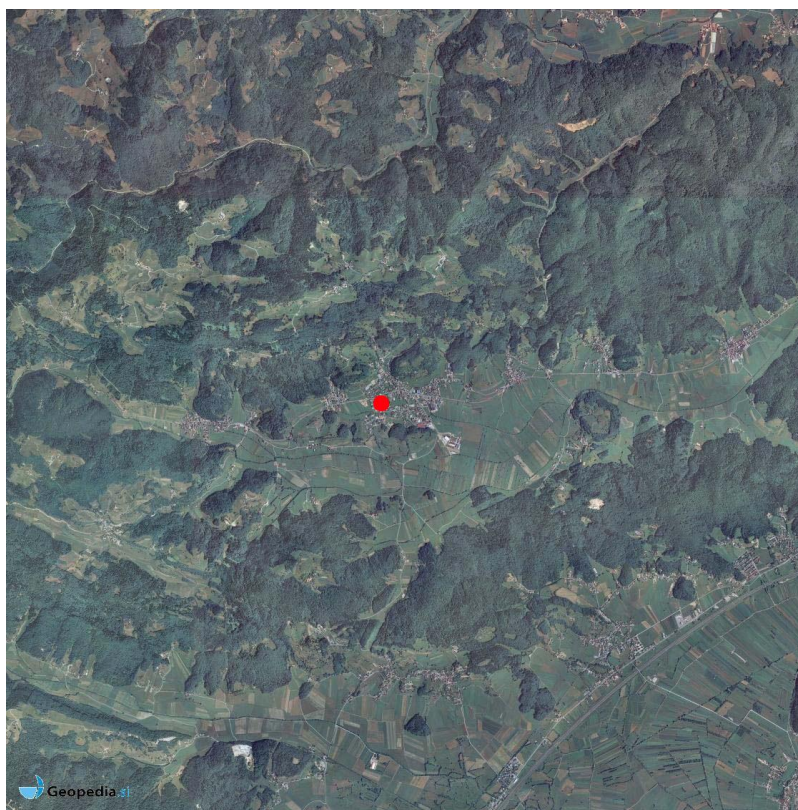
Terenska dela je dne 23. 7. 2009 realizirala dvočlanska strokovna ekipa pod vodstvom Sama Hvaleca. Uporabljena delovna metodologija je bila smiselno izpeljana iz metodologije, ki jo je za projekt izgradnje avtocest oblikoval in sprejel SAAS¹ (Grosman, Novaković 1994), pri čemer so bili upoštevani tudi drugi normativi arheološke stroke (Novaković et al. 2007; *Zakon o varstvu kulturne dediščine - Uradni list RS 16/2008*) ter t.i. »primeri dobre prakse«.

---

¹ Skupina za arheologijo na avtocestah Slovenije.

GEOGRAFSKI IN ZGODOVINSKI ORIS OKOLICE OBMOČJA RAZISKAV

Naselje Horjul leži v Horjulski dolini zahodno od Ljubljane, med dinarsko kraškimi in alpskim svetom. Na zahodni strani se nad dolino vzpenja Rovtarsko, na zahodu Polhograjsko hribovje, na severu in vzhodu pa se aluvialna dolina nagiba proti Ljubljani in počasi prehaja v Ljubljansko barje. Zaradi geološke sestave tal je pokrajina živahno razgibana. Dolinski del območja je močvirnat, nad njim se dvigujejo položni glinasti skrilsta hribi ter strma dolomitska pobočja in slemena.

Slika 1: Lega območja arheoloških terenskih pregledov na ortoposnetku (<http://www.geopedia.si/>).

Arheološko Horjul v preteklosti ni dal številnih arheoloških podatkov. Eno redkih arheoloških odkritij predstavlja na začetku 20. st. odkrit keltski grob, katerega najdbe so izgubljene. Najdene so bile tudi vodovodne cevi, ki pripadajo vodovodnemu sistemu Polhograjske ville rustice. V bližini Horjula pa je znanih nekaj arheoloških najdišč, pri katerih gre večinoma za prazgodovinske višinske naselbine. To so Planina nad Horjulom - Marinčeva planina, z lociranim grobiščem, Koreno nad Horjulom – Slevca, z manjšo rimskodobno naselbino,

Žažar - Gradišče-Ruperčev svet z gomilo in planim železno in rimskodobnim grobiščem ter Vrzenec – Tabor, na katerem številne odkrite prazgodovinske najdbe kažejo na poselitev v bronasti in železni dobi. Potencialna arheološka najdišča predstavljajo še Zaklanec - sv. Urh in Lesno Brdo - Ferjanov grič².

---

² Register nepremične kulturne dediščine (RKD); <http://giskd.situla.org/>

METODOLOGIJA DELA IN NJEGOV POTEK

Opis območja in delovni pogoji

Območje, namenjeno predhodnim arheološkim raziskavam, leži na severni strani Ljubljanske ceste, ki predstavlja glavno prometnico v Horjulski dolini. Ima bolj ali manj nepravilno geometrijsko obliko, z dvema daljšima osemama, ki sta usmerjeni v smeri sever-jug (največja dolžina 56,36m, največja širina 25,19m, velikost 1188m²).

Površina območja je bila v preteklosti večkrat dvignjena in izravnana tako da je danes rahlo dvignjena nad cesto. V času raziskav je v osrednjem delu območja stalo več objektov. Objekt A (dolžina 9,3m, širina 5,1m) in C (dolžina 10,9m, širina 9,5m) predstavljata stanovanjska objekta, objekt B (dolžina 16,5m, širina 5,7m) predstavlja gospodarsko poslopje na katerega sta vezana, z nadstreškom pokrit prostor (dolžina 11,6m, širina 5,2m) na severu ter gnojišče (dolžina 5,8m, širina 4,3m) na zahodu. Objekti tlorisno tvorijo enovito celoto. V jugozahodnem vogalu območja samostojno stoji kozolec (dolžina 7,8m, širina 4,5m). Skrajni jugovzhodni del območja predstavlja vrt, medtem ko gre pri celotnem severnem predelu med objekti in cesto za travnate površine z izjemo območij med objekti A, B in C do ceste ter med gnojiščem in kozolcem, ki predstavljata dovozne poti in parkirišče in sta zasuti z gruščem.

V času izvedbe del je bilo jasno vreme, s temperaturo do 30°C.

Zgoraj navedena dejstva niso ovirala korektno izvedbo in vplivala na veljavnost rezultatov raziskav.

Delovni postopki

Preučevanje stratigrafije območja:

- Ročni izkop treh sond (označeni kot S1-3) do geološke osnove, makroskopski pregled izkopane zemljine (zbiranje in shranjevanje vseh najdb po prepoznanih stratigrafskih enotah), dokumentiranje ugotovljene stratigrafije na enem izmed profilov sonde (opisna in fotografska dokumentacija).

Potek dela

Po določitvi lege sond smo pričeli z izkopom sonde 2 (S2) (1x1m) in nato sond 1 (S1) (1,6x0,8m) in 3 (S3) (2x0,5m). Pri vsaki sondi sta bila opisno, mersko in fotografsko dokumentirana eden izmed daljših in krajših profilov sonde.

Po končanih delih so bile vse sonde popolnoma zasute in s tem lokacije vrnjene v prvotno stanje.

Potek del je bil sproti beležen v terenskem dnevniku, dela so bila fotografsko dokumentirana.

.

OPIS SOND

Sonda 1

lega: sonda leži v severozahodnem vogalu območja;

mere: dolžina 1,6m, širina 0,8m, globina 0,92m;

v severnem profilu je dokumentiranih 7 stratigrafskih enot:

SE 1 - travna ruša (0 – 5cm); drobljiva plast humozne peščenega melja (98%) in dolomitnih lomljencev (2%) (do 2cm).

SE 2 - nasutje (5 – 20cm); trda plast temno sive meljaste gline (73%) z žepi rumenkasto rjave meljaste gline (25%), ki vsebuje dolomitne lomljence (2%) (do 4cm).

SE 3 – nasutje (20 – 32cm); trda plast rjave meljaste gline (86,5%), dolomitnih lomljencev (3%) (do 7cm), ki vsebuje odlomke k.g.m. (2%), odlomke železnih predmetov (1%) in lončenino (0,5%).

SE 4 - nasutje (32 – 48cm); trda plast rjave meljaste gline (75%) z žepi rumenkasto rjave meljaste gline (22%) in dolomitni lomljenci (3%) (do 5cm).

SE 5 - nasutje (48-64cm); trda plast temno sive meljaste gline (90%), dolomitni lomljenci (7%) (do 14cm), ki vsebuje odlomke železnih predmetov (3%) in živalsko kost.

SE 6 - utrditev (64-86cm); temno siva meljasta glina (58%) z dolomitnimi lomljenci, ki so prisotni predvsem v spodnjem delu plasti (40%) (do 20cm). Plast vsebujejo lončenino (2%) ter živalsko kost.

SE 7 - močvirnat sediment (od 86cm naprej); meljasta glina (100%).

Slika 3: Profil sonde 1; pogled proti severozahodu (foto: S. Hvalec).

Sonda 2

lega: sonda leži na severovzhodnem vogalu parcele, ki je v uporabi kot travnata površina pred hišo s posameznim sadnim drevjem.

mere: dolžina 1m, širina 1m, globina 0,97m;

v jugovzhodnem in severovzhodnem profilu je dokumentiranih 6 stratigrafskih enot:

SE 1 - travna ruša (0 – 5cm); drobljiva plast humozne peščenega melja (98%) in dolomitnih lomljencev (2%) (do 2cm).

SE 2 - nasutje (5 – 35cm); plast temno sivega glinastega melja (74%), dolomitni lomljenci (12%) (do 15cm), ki vsebuje peščen drobir in malto (10%), k.g.m. (3%) in lončenino (1%)

SE 3 - nasutje (35 – 44cm); premešana plast trde rumenkasto rjave meljaste gline (60%) ter temno sive meljaste gline (40%).

SE 4 - nasutje, mogoče ornica? (44 – 71cm); srednje trda plast rjavega glinastega melja (91,5%), drobnega dolomitnega peska (1%) (do 2cm), ki vsebuje lončenino (7%), in drobce oglja (0,5%).

SE 5 - nasutje? (71-94cm); trda plast zelo temno sive meljaste gline v kateri so vidni železovi oksidi (94%), drobnega dolomitnega peska (2%) (do 2cm), ki vsebuje lončenino (3%) in drobce oglja (1%)

SE 6 - močvirnat sediment (od 94cm naprej); meljasta glina (100%).

Slika 4: Profil sonde 2; pogled proti vzhodu (foto: S. Hvalec).

Sonda 3

lega: sonda leži v jugovzhodnem vogalu parcele, ki je v uporabi kot vrt.

mere: dolžina 2m, širina 0,5m, globina 0,77m;

v severovzhodnem in jugovzhodnem profilu je dokumentiranih 6 stratigrafskih enot:

SE 1 - travna ruša (0 – 12cm); drobljiva plast humozne peščenega melja (98%) in dolomitnih lomljencev (2%) (do 2cm).

SE 2 - nasutje (12 – 23cm); plast temno sivega glinastega melja (82%), dolomitni lomljenci (8%) (do 15cm), ki vsebuje peščen drobir in malto (5%), k.g.m. (5%).

SE 3 – nasutje, mogoče ornica (23 – 34cm); plast rjavega rahlega glinaste melja (98%), dolomitnih lomljencev (2%) (do 2cm).

SE 4 - nasutje (34 – 55cm); trda plast rjave meljaste gline (88%), dolomitnega lomljencev (2%) (do 5cm), ki vsebuje lončenino (7%), k.g.m. (2%) ter posamezne kose železnih predmetov (1%).

SE 5 - utrditev (55 - 73cm); plast horizontalno zloženih dolomitnih lomljencev (73%), zelo temno sive meljaste gline (10%) in dolomitnega drobirja (8%) (do 1cm), ki vsebuje novoveško lončenino (8%), kosti (2%), k.g.m. (0,5%) in odlomke železnih predmetov (0,5%).

SE 6 - močvirnat sediment (od 73cm naprej); meljasta glina (100%).

Slika 5: Profil sonde 3; pogled proti jugu (foto: S. Hvalec).

NAJDBE

Med pregledom je bilo odkritih in shranjenih ter v primarno obdelavo vključenih 219 najdb (pobrane so bile vse odkrite najdbe, brez selekcije) (glej Tabelo I).

Najde so bile oprane, pregledane ter razdeljene glede na material:

lončenina - 180 kosov (82,2%)

keramični gradbeni material (naprej k.g.m.) - 16 kosov (7,3%)

železo - 15 kosov (6,8%)

kost - 8 kosov (3,7%)

Glede časovne opredelitve najdb splošno velja, da je najlažje opredeljiva lončenina. V primeru obravnavanega sklopa najdb je bilo zaradi časovno prepoznavnega materiala in oblik mogoče z zagotovostjo opredeliti tudi nekatere fragmente k.g.m. (odlomki opek in strešnikov).

Nedvomno je bilo mogoče opredeliti 210 najdb:

novi vek - 181 kosov (82,6%) - lončenina, k.g.m.

20. ali 21. stoletje (recentno) - 12 kosov (5,5%) - lončenina, k.g.m., kovina,

Časovno nedoločljivih je bilo 26 najdb (11,9)- k.g.m. kovine in kosti.

Večina najdb je bila močno fragmentirana. Med najdbami so se najbolj pogosto pojavljali fragmenti novoveške lončenine, ki predstavljajo največji delež v obravnavanem sklopu najdb. Drugi največji, sicer pa časovno neopredeljivi skupini najdb predstavljata fragmenti železnih predmetov ter živalskih kosti. Manjši delež predstavljata recenten k.g.m. in lončenina.

INTERPRETACIJA REZULTATA RAZISKAV

Rezultati predhodnih arheoloških raziskav na parceli 51/1 k.o. Horjul kažejo, da se pretekle antropogene dejavnosti na tej lokaciji začnejo v polpretekli dobi. Pri teh dejavnostih gre v celoti za različna nasuvanja in izravnave ter s tem dvigovanje terena, pogojeno z močvirnatimi tlemi, ki so značilna za nižinske predele Horjulske doline. Na podlagi pregleda zgodovinskih virov, Franciscejskega katastra, lahko začetke dvigovanja terena z zagotovostjo umestimo v čas pred 19 st., saj je na katastru na tej lokaciji že vidna hiša ter pripadajoče gospodarsko poslopje (slika 6). Hiša je, kot je razvidno iz katastra, stala približno na mestu kjer danes stoji gospodarsko poslopje (objekt B), gospodarsko poslopje pa je stalo na mestu kjer danes stoji kozolec, na skrajnem zahodnem vogalu parcele. Arheoloških ostalin zgoraj omenjenih novoveških stavb v okviru predhodnih arheoloških raziskav nismo odkrili.

Na podlagi odkritih časovno opredeljivih najdb lahko sicer sklepamo, da antropogene dejavnosti na tej lokaciji niso mlajše od 17. st, vendar zaradi narave depozitov v katerih so bile najdene (nasutja) ne dovoljujejo natančnejše časovne opredelitve nastanka le-teh.

Slika 8: Lega območja predhodnih arheoloških raziskav z označeno lokacijo na franciscejskem katastru za Kranjsko iz let 1818-1028 (<http://www.gov.si/arhiv/kataster/imgb/a/a049a05.jpg>).

Posebej zanimivo je tlakovanje iz horizontalno zloženih dolomitnih lomljencev, ki je bilo postavljena neposredno na močvirnat glinast sediment in je najbrž služila ko prva utrditev parcele, na katerega so se kasneje nalaga nasutja.

Slika 7: Tlakovanje iz dolomitnih lomljencev v sondi 3 (foto: S. Hvalec)

Tlakovanje je bilo v sondi 3 (SE 5) odkrito skorajda nedotaknjeno medtem ko so v sondi 1 najverjetneje odkriti le ostanki enakega ali podobnega tlakovanja (SE 6). Kasnejša nasutja so se nasuvala v različnih trenutkih v preteklosti vse do 2/ polovice prejšnjega stoletja ko je, na podlagi pričevanj ene od lastnic parcele prišlo do vnovičnega dviga in izravnave terena v sklopu popravil ceste Zaklanec – Horjul – Vrzenec.

Na podlagi navedenega lahko sklenemo, da gre na parceli 51/1 za arheološko najdišče novoveške kmetije z hišo in gospodarskim poslopjem.

SKLEP

Območje parcele 51/1 k.o. Horjul je arheološko najdišče novoveške kmetije z hišo in gospodarskim poslopjem.

Vsi nadaljnji ukrepi so v pristojnosti pristojne službe za spomeniško-varstvo, Območne enote Ljubljana, ZVKD Slovenije in njenega pristojnega konservatorja.

LITERATURA IN VIRI

GROSMAN, NOVAKOVIĆ 1994: D. Grosman, P. Novaković, *Arheologija na avtocestah Slovenije I, Struktura in postopki*. - Interno gradivo SAAS, Ljubljana 1994.

<http://rkd.situla.org/>

<http://www.geopedia.si/>

http://sigov3.sigov.si/cgi-bin/htqlcgi/arhiv/enos_isk_kat.htm